

3. Кравчук О.О. Нова відповідальність за порушення трудового законодавства – непропорційне втручання держави у бізнес. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право: збірник наукових праць*, 2018. № 2 (38). С. 119–127.

4. Остапенко Л.О. Адміністративно-правове регулювання відносин у сфері праці в контексті соціальної політики держави : автореф. дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / НУ «Львівська політехніка». Львів, 2021. 42 с.

5. Деякі питання реалізації статті 259 Кодексу законів про працю України та статті 34 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» : постанова Кабінету Міністрів від 26.04.2017 № 295. *Офіційний вісник України*. 2017. № 38. С. 100.

6. Деякі питання здійснення державного нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю : постанова Кабінету Міністрів від 1 серпня 2019 р. № 823. *Офіційний вісник України*. 2019. № 70. С. 161.

7. Про внесення змін до Порядку здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю : постанова Кабінету Міністрів від 04.12.2019 № 1132. *Офіційний вісник України*. 2020. № 145. С. 135.

8. Постанова у справі № 826/8917/17 : Рішення Шостого апеляційного адміністративного суду у складі від 14.05.2019. URL: <https://cutt.ly/KnhrGGH>

9. Про затвердження Регламенту Кабінету Міністрів України : постанова Кабінету Міністрів України від 18.07.2007 № 950. *Офіційний вісник України*, 2007. № 54. С. 21.

10. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України 06.07.2005 № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2005. № 35. С. 1358.

11. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності : Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. № 9. С. 79.

12. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1997. № 24. С. 170.

13. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України від 05.04.2007 № 877-V. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2007. № 29. С. 1001.

14. Дроздов О.М. Non bis in idem – європейський орієнтир для забезпечення сталості та єдності судової практики Верховним Судом (за матеріалами практики Європейського суду з прав людини). *Право України*. 2017. № 6. С. 110–132.

15. Кравець М.О. Адміністративна відповідальність юридичних осіб. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 4. С. 75–78.

16. Комзюк А.Т., Липій Є.А. Адміністративна відповідальність юридичних осіб: деякі проблеми правового регулювання. *Право і Безпека*. 2017. № 2. С. 34–38.

УДК 349.3

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.5.2.8>

КОНДРАТЬЄВА І.І.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЖИТЛОМ ЯК ВАЖЛИВА СОЦІАЛЬНА ГАРАНТІЯ ОСІБ РЯДОВОГО ТА НАЧАЛЬНИЦЬКОГО СКЛАДУ СЛУЖБИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

PROVISION OF HOUSING AS AN IMPORTANT SOCIAL GUARANTEE OF PERSONS OF THE ORDINARY AND CHIEF STAFF OF THE CIVIL PROTECTION SERVICE

Актуальність статті полягає в тому, що важливим показником рівня соціального захисту осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту є забезпечення таких осіб та членів їх сімей власним житлом. Питання отримання власного житла серед осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту є

© КОНДРАТЬЄВА І.І. – здобувач кафедри правознавства юридичного факультету (Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля)

одним із найбільш актуальних і потребує негайного вирішення. Це не тільки пов'язано з показником високого рівня соціального забезпечення та соціального захисту, а й значно впливає на формування постійного кадрового забезпечення, тобто постійного закріплення працівників у службі цивільного захисту. Мета статті – визначити реальний стан забезпечення житлом осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту як важливої соціальної гарантії, їх соціального забезпечення. У статті детально розглянути напрями забезпечення житлом осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту та їх нормативно-правове закріплення. Наголошено на тому, що забезпечення таких осіб та членів їх сімей власним житлом є важливим заохочувальним заходом, який застосовується за проходження служби в структурі цивільного захисту. На основі аналізу вказаної проблематики досліджено, що окремі напрями забезпечення житлом залишаються на декларативному рівні та не застосовуються на практиці. З окреслених у статті напрямів зроблено висновок про неефективність квартирної обліку та необхідність зміни механізмів його реалізації. Особливу увагу в статті приділено новому виду забезпечення житлом – наданню фінансового лізингу, яким наразі досить успішно користується значна кількість осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту. З'ясовано, що особа може самостійно визначати тривалість указаного договору, враховуючи свої фінансові можливості; відносно низьку ставку за кредитом (середня ставка за переданим у лізинг житлом становить приблизно 9%); відсутність першого внеску, як це передбачено під час оформлення довгострокової іпотеки; можливість дострокового погашення платежів за кредитом.

Ключові слова: *особа рядового чи начальницького складу, служба цивільного захисту, забезпечення житлом, соціальні гарантії.*

The relevance of the article is that an important indicator of the level of social protection of members of the rank and file and senior staff of the civil protection service should be called the provision of such persons and their families with their own housing. The issue of obtaining one's own housing among members of the rank and file and senior staff of the civil protection service is one of the most pressing issues, which currently needs to be addressed immediately. This is due not only to the high level of social security and social protection, but also significantly affects the formation of permanent staffing, ie the retention of employees in the civil protection service on a permanent basis. The purpose of the article is to determine the real state of housing for members of the rank and file and senior staff of the civil protection service as an important social guarantee, their social security. The article provides a detailed consideration of the areas of housing for members of the rank and file and senior staff of the civil defense service and their legal consolidation. It is emphasized that the provision of such persons and members of their families with their own housing is an important incentive measure applied during their service in the civil protection structure. Based on the analysis of this issue, it is investigated that some areas of housing remain at the declarative level and are not applied in practice. From the directions outlined in the article, a conclusion is made about the inefficiency of housing accounting and the need to change the mechanisms of its implementation. The article pays special attention to a new type of housing provision – financial leasing, which is currently used quite successfully by a large number of members of the rank and file and senior staff of the civil protection service. It was found that a person can independently, in accordance with their own capabilities, determine the duration of the contract, taking into account their financial capabilities; relatively low interest rate on the loan – the average interest rate on leased housing is approximately 9%; the absence of the down payment, as, for example, it is provided when applying for a long-term mortgage; the possibility of early repayment of loan payments.

Key words: *private or managerial person, civil protection service, housing provision.*

Актуальність статті. Відповідно до ст. 47 Конституції України кожен громадянин має право на житло. Держава створює умови, за яких кожний громадянин матиме змогу побудувати житло, придбати його у власність або взяти в оренду [1]. Важливим показником рівня соціального

захисту осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту слід назвати забезпечення таких осіб та членів їх сімей власним житлом. Питання отримання власного житла серед осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту є одним із найбільш актуальних і наразі потребує негайного вирішення. Це не тільки пов'язано з показником високого рівня соціального забезпечення та соціального захисту, а й значно впливає на формування постійного кадрового забезпечення, тобто постійного закріплення працівників у службі цивільного захисту. У цьому разі можливість отримання житла у власність є важливим заохочувальним заходом, який застосовується під час проходження служби в структурі цивільного захисту. Нині вказуємо на розвиток активності з боку законодавця щодо надання можливостей отримання житла особами рядового та начальницького складу служби цивільного захисту. Це виражається в проведенні різних соціальних програм, метою яких є створення умов для здійснення часткової компенсації вартості житла для вищенаведеної категорії осіб.

Мета статті – визначити реальний стан забезпечення житлом осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту як важливої соціальної гарантії, їх соціального забезпечення. Для досягнення поставленої мети в статті вирішуються такі завдання: дослідити нормативно-правову базу, яка регулює питання забезпечення житлом осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту та застосування таких нормативно-правових актів на практиці, проаналізувати соціальні програми у сфері забезпечення житлом осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту.

Виклад основного матеріалу. Переходячи до безпосереднього розгляду мети нашої статті, погодимося з думкою М.В. Кравченко та Ю.П. Чеберяк, які зазначають, що в сучасних умовах реалізувати своє право на житло для українських громадян досить проблематично. Це пов'язано з багатьма причинами, основними з яких можна назвати такі: стан житлового фонду (його якість, зношеність, експлуатація), матеріальні можливості людей щодо придбання житла (його доступність), обмеження права окремих категорій осіб на отримання соціального житла [2, с. 2]. Дійсно, проблем, які стоять на шляху забезпечення населення власним житлом є досить багато, тому варто обрати оптимальний напрям житлової політики відповідно до свого фінансового становища, можливостей, які надаються для певних категорій осіб чи осіб, які обіймають певні посади в правоохоронних органах, органах цивільного захисту, є внутрішньопереміщеними особами, військовослужбовцями тощо. Загалом, на основі аналізу законодавства щодо забезпечення особами житлом у науковій літературі виділяють такі способи реалізації права на житло особами, які потребують покращення житлових умов, як: 1) безоплатне отримання житла згідно із загальною чергою, по-зачергово, першочергово. Як наголошують науковці, цей спосіб показав свою нежиттєздатність у сучасних умовах, оскільки його реалізацію та забезпечення громадян, які цього потребують, житлом покладено на органи місцевого самоврядування, що можна забезпечити лише за наявності відповідного житла, тобто за умов високих темпів будівництва житла в регіоні; 2) отримання соціального житла; 3) побудова житла, придбання його у власність, взяття в оренду або взяття участі в реалізації державних (регіональних) житлових програмах [3, с. 6]. Загалом, указані напрями (за наявності відповідного фінансування та підтримки з боку вповноважених органів державної влади та органів місцевого самоврядування) спроможні вирішити житлові питання значної кількості осіб, які цього потребують. Наявність соціальних програм забезпечення житлом характерна й для осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту, а тому пропонуємо розглянути їх більш детально. Отже, в питанні забезпечення житлом осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту пропонуємо виділити та охарактеризувати декілька напрямів.

Одним із перших напрямів забезпечення житлом осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту є отримання житла для постійного користування. У цьому контексті ми можемо говорити про надання особам рядового та начальницького складу служби цивільного захисту службового житла, яке є важливим засобом забезпечення можливості виконання обов'язків щодо здійснення цивільного захисту в умовах, коли вони не мають постійного й не використовують тимчасового житла. Відповідно до статті 118 Житлового кодексу Української РСР від 30.06.1983 р. № 5464-X службові житлові приміщення призначаються для заселення громадянами, які у зв'язку з характером трудових відносин повинні проживати за місцем роботи або біля нього [4]. Однак чіткого закріплення поняття службового житла на законодавчому рівні немає, проте в науковій літературі під цим поняттям розуміється окрема квартира або кімната в комунальній квартирі [5, с. 574].

Особи рядового та начальницького складу, які мають потребу в постійному проживанні, можуть отримати службові квартири для постійного користування (відповідно до пункту 65

Постанови Кабінету Міністрів Української РСР від 04.02.1988 № 37 «Про службові жилі приміщення»). Передбачено, що службові жилі приміщення призначаються для заселення громадянами, які у зв'язку з характером трудових (службових) відносин повинні проживати за місцем роботи (служби) або біля нього [6]. Службові жилі приміщення надаються особам рядового та начальницького складу на підставі рапорту, до якого додаються довідки з державного реєстру про відсутність власності та довідки про прописку та склад сім'ї. Оформлення рішення про надання службового житла здійснюється через видання спеціального ордеру. Допускається вселення у квартиру до наймача його дружини, дітей, батьків, а також інших осіб. На нормативно-правовому рівні гарантовано й заборону щодо окремих категорій осіб на виселення зі службових житлових приміщень, що є досить важливим для здійснення соціального захисту особи. Так, закріплена заборона щодо виселення таких категорій осіб без надання іншого житлового приміщення: 1) інвалідів із числа військовослужбовців, які стали інвалідами внаслідок поранення, контузії, каліцтва, отриманих під час виконання ними своїх службових обов'язків; 2) осіб, що пропрацювали на підприємстві, яке надало їм житло, не менше 10 років; 3) осіб, звільнених у зв'язку з ліквідацією підприємства або скороченням штату; 4) пенсіонерів по старості, членів сім'ї померлого працівника, якому надане службове жиле приміщення, інвалідів 1 та 2 груп із числа військовослужбовців; 5) одиноких осіб із неповнолітніми дітьми, які проживають разом із ними [6].

Важливою соціальною гарантією є те, що службове житло за певних умов може бути приватизоване. Передбачено, що під час виходу на пенсію (вслуга не менше 20 років) або за станом здоров'я особа надає керівництву пакет документів для зняття статусу службового житла, який відсилається до Державної служби з надзвичайних ситуацій для ухвалення відповідного рішення. У разі позитивного рішення статус службового з житла знімається і особі надається ордер на постійне користування. Потім вирішується питання щодо передання квартири в комунальну власність, у разі такого передання в особи виникає можливість її приватизувати. Але є застереження щодо приватизації службового житла: не може бути приватизована квартира, яка входить до складу єдиного житлового комплексу.

Наступним напрямом забезпечення житлом є взяття на квартирний облік осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту. Поставлення на квартирний облік здійснюється відповідно до Житлового кодексу Української РСР та Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, від 11 грудня 1984 р. № 470 [7]. Осіб ставлять на квартирний облік за місцем проживання та за місцем служби. Відповідно до наказу Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 05.02.1999 р. № 38 «Про затвердження Положення про порядок забезпечення житловими приміщеннями осіб рядового і начальницького складу та працівників органів і підрозділів цивільного захисту МНС України» осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту, які потребують поліпшення житлових умов згідно з чинним законодавством, беруть на квартирний облік за рішенням житлової комісії органу (підрозділу) цивільного захисту ДСНС України [8]. Згідно з даними, оприлюдненими на сайті Державної служби України з надзвичайних ситуацій, станом на 01.03.2021 р. на квартирному обліку перебуває 298 громадян [9].

Важливою соціальною гарантією є те, що за особами рядового та начальницького складу служби цивільного захисту зберігається черга на квартирний облік у разі: 1) переміщення по службі; 2) переведення по службі до іншого органу (підрозділу) цивільного захисту МНС України, відомства в тому ж населеному пункті; 3) надання особам рядового та начальницького складу служби цивільного захисту службового житлового приміщення або житлової площі в гуртожитку; 4) коли особи рядового та начальницького складу цивільного захисту звільняються зі служби цивільного захисту МНС України у відставку за віком чи в запас за станом здоров'я, а також у зв'язку зі скороченням штатів. Такі особи можуть залишатися на квартирному обліку до отримання житла при органах (підрозділах) цивільного захисту МНС України; 5) смерті особи рядового та начальницького складу МНС України під час проходження служби, який перебував на квартирному обліку, за членами його сім'ї, які перебували на обліку разом із ним, якщо не відпала потреба в житловій площі, зберігається право подальшого перебування на квартирному обліку та набувається право першочергового одержання житлових приміщень. Аналізуючи як нормативно-правове забезпечення постановлення на квартирний облік, так і реальний стан реалізації цього напрямку забезпечення житлом, можемо зробити аргументований висновок про його неефективність. Люди стоять на квартирному обліку десятиліттями, чекаючи своєї черги. Указаний напрям забезпечення житлом був поширений ще в Радянському Союзі, але механізми його реалізації не змінилися й сьогодні, що є неприпустимим для сучасних суспільних відносин.

Окремим напрямом забезпечення житлом осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту є виділення коштів на будівництво (придбання) житла. На виконання вказаного напряму ще у 2005 році розроблено та затверджено цілу постанову, яка визначає механізм використання коштів державного бюджету, передбачених Міністерства оборони та іншим головним розпорядникам бюджетних коштів на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, кримінально-виконавчої системи та органів і підрозділів цивільного захисту, якою затверджено Порядок використання коштів державного бюджету на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, кримінально-виконавчої системи та органів і підрозділів цивільного захисту (постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2005 р. № 385) [10]. Відповідно до вищенаведеної постанови грошові кошти спрямовують на: будівництво житла на земельних ділянках, які належать замовникам та які виділені замовникам із цією метою місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування (власне будівництво); будівництво житла в порядку пайової участі; придбання житла (зокрема, на вторинному ринку). Зазначимо, що в Законі України «Про Державний бюджет на 2021 рік» передбачено розподіл коштів за напрямами (об'єктами, заходами) за бюджетними програмами «Будівництво (придбання) житла для осіб рядового і начальницького складу Державної служби України з надзвичайних ситуацій» 1006110 [11], а розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 330-р «Про розподіл коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою 1006110 «Будівництво (придбання) житла для осіб рядового і начальницького складу Державної служби України з надзвичайних ситуацій» на 2021 рік» передбачено витрати на конкретні напрями спрямування бюджетних коштів (найменування об'єкта, його місцезнаходження) на суму 30 000.00 тисяч гривень [12]. Має місце досить непогана законодавча основа щодо фінансування будівництва чи придбання житла у власність особами рядового та начальницького складу служби цивільного захисту, але на практиці реалізація вказаного напряму здійснюється дещо повільно, оскільки фінансування такої програми є досить обмеженим.

Підсумовуючи реалізацію вказаного напряму, зазначимо: згідно з даними сайту Державної служби з надзвичайних ситуацій державним бюджетом України на 2019 рік для ДСНС виділено кошти на завершення будівництва (придбання) житла для забезпечення родин рядового і начальницького складу в сумі 90 млн грн, основна частина яких направлена на будівництво (реконструкцію) житлових будинків із високим ступенем будівельної готовності в містах Дніпро, Кропивницький, Ніжин Чернігівської обл., Ромни Сумської обл., Хмельницький. Після закінчення реконструкції планується отримати 202 квартири (у 2020 р. – 102, у 2021 р. – 100). Упродовж 2019 року ДСНС отримано 29 квартир із різних джерел фінансування, зокрема: за рахунок бюджетних коштів – 16 квартир (м. Київ – 9; м. Бориспіль – 2; м. Вишгород – 5); за рахунок місцевих адміністрацій – 5 квартир (у м. Києві – 1; Дніпропетровська обл. – 1, Миколаївська обл. – 2; Полтавська обл. – 1); за рахунок реконструкції службових приміщень під житло – 8 квартир (Чернівецька обл. – 4, Тернопільська обл. – 1, Запорізька обл. – 3) [13].

Аналізуючи питання соціального забезпечення житлом, звернемо увагу на те, що Кодексом цивільного захисту передбачено можливість надання допомоги в будівництві приватного житлового будинку та придбання будівельних матеріалів особам рядового і начальницького складу цивільного захисту, батькам осіб рядового і начальницького складу цивільного захисту, які загинули (померли) або пропали безвісти під час проходження служби, а також особам рядового і начальницького складу цивільного захисту, які отримали інвалідність під час проходження служби, якщо вони виявили бажання побудувати приватний житловий будинок, із боку органів місцевого самоврядування [14]. Проте на практиці вказаний напрям є більш декларативним, а його застосування не має чіткого механізму реалізації надання такої допомоги. Отже, ми маємо на увазі те, що нині відсутній чіткий алгоритм дій щодо надання допомоги батькам осіб рядового і начальницького складу цивільного захисту, які загинули (померли) або пропали безвісти під час проходження служби.

Наступним напрямом є безоплатне надання місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування земельної ділянки для будівництва та обслуговування жилого будинку. Про це чітко зазначено в частині 9 статті 119 Кодексу цивільного захисту, якою визначено, що особи рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту, які мають загальний строк служби, зокрема військової або внутрішньої служби, не менш як 17 років і потребують поліпшення житлових умов, мають право на безоплатне надання місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування земельної ділянки для будівниц-

тва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд (присадибна ділянка), індивідуального дачного і гаражного будівництва, ведення особистого селянського господарства, садівництва, городництва в населених пунктах, обраних ними для проживання, в установленому порядку. Зазначені особи та члени їх сімей вносять плату за земельні ділянки в розмірі 50 відсотків установлених ставок [14]. Але вказаний напрям не реалізується на практиці, оскільки має місце відсутність вільних земельних ділянок, які можна безоплатно передавати у власність.

Окремим видом забезпечення осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту є виплата таким особам грошової компенсації за піднайом (найом, оренду) ними жилих приміщень. Указане питання врегульовано постановою Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1053 «Про затвердження Порядку виплати грошової компенсації особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту за піднайом (найом, оренду) ними жилих приміщень та визначення її розміру та умов виплати». Указаною постановою передбачено, що особам рядового і начальницького складу органів та підрозділів цивільного захисту, які не забезпечені службовими жилими приміщеннями або жилою площею в гуртожитках та перебувають на обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов та внесені до єдиного державного реєстру громадян, які потребують поліпшення житлових умов, до одержання ними жилого приміщення для постійного проживання. Грошова компенсація також виплачується курсантам і слухачам вищих навчальних закладів цивільного захисту, які мають сім'ю та не забезпечені жилою площею в сімейних гуртожитках [15]. Для отримання такої компенсації особи мають подати рапорт та передбачений нормативно-правовим актом перелік документів. Розмір грошової компенсації встановлюється в розмірі двох прожиткових мінімумів, установлених законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, – у м. Києві; 1,5 прожиткового мінімуму, установленого законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, – у Сімферополі, Севастополі та обласних центрах; один прожитковий мінімум, установлений законом для працездатних осіб на 1 січня календарного року, – в інших населених пунктах. Крім того, має місце збільшення розміру допомоги в 1,5 раза у разі наявності в таких осіб трьох і більше членів сім'ї.

Безумовно, одним із найбільш прийнятних напрямів забезпечення житлом є отримання житла у власність. Одним із найбільш поширених напрямів забезпечення житлом осіб рядового та начальницького складу є забезпечення житлом на умовах фінансового лізингу. Ця програма забезпечення житлом осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту є порівняно новою, проте, як показує практика, є досить ефективною та популярною серед співробітників служби цивільного захисту. Загалом, зазначимо, що забезпечення житлом на умовах фінансового лізингу здійснюється відповідно до Порядку забезпечення Державною іпотечною установою поліцейських та осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту житлом на умовах фінансового лізингу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2018 року № 1201 [16]. Аналізуючи норми вказаного порядку, можна зробити висновок, що останній передбачає досить непогані умови для отримання житла на умовах фінансового лізингу для осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту. До основних переваг пропонуємо зарахувати: 1) наявність досить незначної вилучення роки в системі цивільного захисту – не менше ніж два роки, крім осіб, які мають статус учасника бойових дій; 2) можливість укладати вказаний договір особами, яким до досягнення граничного віку перебування на службі залишилося не менше п'яти років; 3) можливість коливання строків договору фінансового лізингу: він може бути як довгостроковим (до 20 років), так і короткостроковим, але його строк не повинен бути менше п'яти років. Так, особа може самостійно (відповідно до власних можливостей) визначати тривалість указаного договору, враховуючи свої фінансові можливості; 4) відносно низька ставка за кредитом – середня ставка за переданим у лізинг житлом становить приблизно 9%; 5) відсутність першого внеску, як, наприклад, це передбачено під час оформлення довгострокової іпотеки; 6) можливість дострокового погашення платежів за кредитом.

Досліджуючи питання отримання житла у фінансовий лізинг та незважаючи на низку проблем, які виникають, останній є досить популярним серед осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту, оскільки здійснюються реальні дії щодо забезпечення таких осіб житлом. Наприклад, під час засідання Колегії Національної поліції перший заступник міністра внутрішніх справ Сергій Яровий зазначив, що наразі продовжується дія системи забезпечення житлом поліцейських та рятувальників на умовах пільгового фінансового лізингу. Загалом, за період роботи програми власне помешкання вже отримали понад 2200 родин співробітників поліції та ДСНС. У 2019 році Державною іпотечною установою забезпечено житлом 542 працівники ДСНС [13]. Плани на 2021 рік – щонайменше ще 2500 квартир для учасників програми [17].

Згідно з оприлюдненою інформацією Головного управління ДНС у Харківській області станом на 01.03.2021 р. придбано 69 квартир на умовах фінансового лізингу Державної іпотечної установи. З них у 2019 році придбано 38 квартир, у 2020 році – 31. На 69 квартир укладені договори фінансового лізингу та компенсації частини лізингових платежів. На розгляді перебувають 45 матеріалів на придбання квартир для осіб рядового і начальницького складу на умовах фінансового лізингу. Станом на 01.03.2021 р. подано 177 рапортів від осіб рядового і начальницького складу, які виявили бажання брати участь у програмі отримання житла у фінансовий лізинг [18].

Зазначимо, що можна говорити про досить активну нормотворчу політику органів державної влади, спрямовану на формування ефективної житлової політики та своєчасне забезпечення житлом осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту. Але реалізація напрямів забезпечення житлом осіб, які виконують функції з цивільного захисту, відбувається досить повільно. Це, на нашу думку, пов'язано з відсутністю належного розуміння того, що отримання власного житла – це суттєвий стимул для осіб рядового та начальницького складу служби цивільного захисту, який стримує їх на службі, забезпечує відсутність відтоку кадрів та зменшує навантаження на кадрову політику в органах цивільного захисту.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР. *Офіційний вісник України*. 2010. № 72/1 Спеціальний випуск. Стор. 15. Стаття 2598
2. Кравченко М.В., Чеберяк Ю.П. Реалізація права громадян на житло в сучасних умовах: державно-управлінський аспект. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2017, Вип. 2(18). С. 1–11.
3. Харченко Д., Куйбіда М. Державне регулювання реалізації житлових прав громадян України. *Науковий вісник «Демократичне врядування»*. 2016. Вип. 16/17. С. 1–9.
4. Житловий кодекс Української РСР від 30.06.1983 № 5464-Х. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1983. № 28. Стаття 573
5. Правознавство : підручник / Берлач А.І., Бичкова С.С., Карпенко Д.О. та ін. Київ : Правова єдність, 2008. 792 с.
6. Про службові жилі приміщення : Постанова Кабінету Міністрів Української РСР від 04.02.1988 № 37. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/37-88-%D0%BF#Text>
7. Про затвердження Правил обліку громадян, які потребують поліпшення житлових умов, і надання їм жилих приміщень в Українській РСР : Постанова Ради Міністрів Української РСР і Української республіканської ради Професійних спілок від 11 грудня 1984 р. № 470. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/470-84-%D0%BF#Text>
8. Про затвердження Положення про порядок забезпечення житловими приміщеннями осіб рядового і начальницького складу та працівників органів і підрозділів цивільного захисту МНС України : наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 05.02.1999 № 38. *Офіційний вісник України*. 1999. № 15. С. 67. Ст. 621.
9. Список громадян, що перебувають на квартирному обліку станом на 01.03.2021 року (Форма № 1, місце обліку – Державна служба з надзвичайних ситуацій. URL: <https://www.dsns.gov.ua/files/2021/3/1/32/zagal.pdf>
10. Порядок використання коштів державного бюджету на будівництво (придбання) житла для військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ, кримінально-виконавчої системи та органів і підрозділів цивільного захисту : Постанова Кабінету Міністрів України від 26 травня 2005 р. № 385. *Офіційний вісник України*. 2005. № 22. С. 36. Ст. 1204.
11. Про Державний бюджет України на 2021 рік : Закон України від 15.12.2020 № 1082-ІХ. *Відомості Верховної Ради*. 2021. № 16. Ст. 144.
12. Про розподіл коштів, передбачених у державному бюджеті за програмою 1006110 «Будівництво (придбання) житла для осіб рядового і начальницького складу Державної служби України з надзвичайних ситуацій» на 2021 рік: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 № 330-р. *Офіційний вісник України*. 2021 р., № 33. С. 287. Ст. 1971.
13. Звіт за 2019 рік. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/zvit_2019/zvit-2019-dsns.pdf
14. Кодекс цивільного захисту від 02.10.2012 № 5403-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 89. С. 9. Ст. 3589.

15. Про затвердження Порядку виплати грошової компенсації особам рядового і начальницького складу служби цивільного захисту за піднайом (найом, оренду) ними жилих приміщень та визначення її розміру та умов виплати : постанова Кабінету Міністрів України від 16.12.2015 № 1053. *Офіційний вісник України*. 2015 р., № 102. С. 51. Ст. 3515.

16. Про затвердження Порядку забезпечення Державною іпотечною установою поліцейських та осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту житлом на умовах фінансового лізингу : постанова Кабінету Міністрів України від 14 листопада 2018 року № 1201. *Офіційний вісник України*. 2019. № 9. С. 19. Ст. 304.

17. У 2021 році МВС продовжуватиме роботу над лізинговою програмою та розбудовою авіаційної системи – Сергій Яровий. Бахмутський районний відділ поліції. URL: <http://bahmut-police.dn.ua/news/view/7392>

18. Офіційний сайт Головного управління ДНС у Харківській області. URL: <https://kh.dsns.gov.ua/ua/Informaciyna-dovidka.htm>

УДК 349.2

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2021.5.2.9>

ПОДОРОЖНІЙ Є.Ю.

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОФЕСІЇ ПРАЦІВНИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

THE ESSENCE AND CONTENT OF THE COMPETITIVENESS OF THE PROFESSION OF AN EMPLOYEE OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

Актуальність статті полягає в такому: попри те, що Національну поліцію України створено більше ніж п'ять років тому, в її роботі залишається велика кількість проблем, які, зокрема, мають кадровий характер. Отже, важливе завдання законодавця – створити всі необхідні умови для підвищення конкурентоспроможності професії поліцейського загалом та кожного її працівника зокрема. Зазначене пояснюється тим, що від рівня конкурентоспроможності працівника значно залежить можливість реалізації ним свого права на працю. Мета статті – розкрити сутність та зміст конкурентоспроможності працівників Національної поліції України. У статті на базі аналізу наукових поглядів учених запропоновано авторське визначення таких понять, як «конкурентоспроможність працівника поліції» та «конкурентоспроможність професії». Аргументовано, що законодавцем на нормативно-правовому рівні повинні створюватись такі умови, за яких працівник поліції буде сам зацікавлений у постійному підвищенні рівня своєї кваліфікації, що автоматично зробить його більш конкурентоспроможним. Наголошено, що до суб'єктивних чинників, які впливають на конкурентоспроможність професії працівника поліції серед інших професій на ринку праці, ми зараховуємо чинники, що впливають на сприйняття професії працівником, як-от імідж та престиж професії, стабільність професії, відповідний соціальний стан і громадське визнання, пов'язане з ним, можливість просування по службі, можливість самореалізації. Об'єктивними чинниками конкурентоспроможності професії працівника поліції є правова захищеність загальним і спеціальним законодавством, соціальна захищеність (оплата праці, пільги, доплати та надбавки, пенсійне забезпечення), умови праці та ін. Зроблено висновок, що конкурентоспроможність професії працівника поліції має забезпечуватися сукупністю норм, що будуть повністю врегульовувати порядок як проходження служби рядовим складом поліції, так і обіймання посад,

© ПОДОРОЖНІЙ Є.Ю. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри трудового та господарського права факультету № 2 (Харківський національний університет внутрішніх справ)